

ÁLLAMI
SZÁMVEVŐSZÉK

J E L E N T É S

az önkormányzatok belső kontrollrendszere kialakításának, egyes
kontrolltevékenységek és a belső ellenőrzés
működésének ellenőrzéséről
Esztergom

14118

2014. június

Állami Számvevőszék

Iktatószám: V-0443-045/2014

Témaszám: 1477

Vizsgálat-azonosító szám: V064967

Az ellenőrzést felügyelte:

Dr. Benedek Mária

felügyeleti vezető

Az ellenőrzést vezette és az ellenőrzés végrehajtásáért felelős:

Bíró Zsolt

ellenőrzésvezető

A számvevőszéki jelentés összeállításában közreműködött:

Budai Éva

számvevő

Az ellenőrzést végezték:

Budai Éva

számvevő

Dr. Kakatics Lili

számvevő

Dr. Marosi Gyöngyi

számvevő tanácsos

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	5
I. ÖSSZEGZŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	9
II. RÉSZLETES MEGÁLLAPÍTÁSOK	14
1. Az önkormányzat belső kontrollrendszerének kialakítása	14
1.1. A kontrollkörnyezet	14
1.2. A kockázatkezelési rendszer	16
1.3. A kontrolltevékenységek	17
1.4. Az információs és kommunikációs rendszer	18
1.5. A monitoring rendszer	19
2. A pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő teljesítésigazolás és érvényesítés belső kontrollok működése	19
3. A belső ellenőrzés működése	21
FÜGGELÉKEK	
1. számú Értelmező szótár	
2. számú Az értékelés módja és szempontjai	

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Törvények

Áht.	2011. évi CXCV. törvény az államháztartásról
ÁSZ tv.	2011. évi LXVI. törvény az Állami Számvevőszékről
Info tv.	2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról (hatályos 2012. január 1-jétől)
Kttv.	2011. évi CXCIX. törvény a közszolgálati tisztviselőkről (hatályos 2012. március 1-jétől)
Ktv.	1992. évi XXIII. törvény a köztisztviselők jogállásáról (hatálytalan 2012. március 1-jétől)
Mötv.	2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
Ötv.	1990. évi LXV. törvény a helyi önkormányzatokról
Számv. tv.	2000. évi C. törvény a számvitelről
Vagyonnyilatkozat-tételről szóló tv.	2007. évi CLII. törvény egyes vagyonnyilatkozat-tételi kötelezettségekről

Rendeletek

Áhsz.	4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet az államháztartás számviteléről (hatályos 2014. január 1-jétől)
Ávr.	368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról
Bkr.	370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről
képviselő-testületi SZMSZ	Esztergom Város Önkormányzata Képviselő-testületének 18/2004. (IV. 29.) önkormányzati rendelete a Képviselő-testület és szervei Szervezeti és Működési Szabályzatáról (hatályos 2012. április 22-től)

Szórövidítések

adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzat	1/2014. (I. 14.) számú Jegyzői Utasítás az adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatról (hatályos 2014. január 14-től)
aljegyző ₁	Esztergom Város Önkormányzatának aljegyzője (2011. november 7-től 2013. szeptember 4-éig)
aljegyző ₂	Esztergom Város Önkormányzatának aljegyzője (2013. szeptember 5-étől)
ÁSZ	Állami Számvevőszék
gazdálkodási szabályzat	3/2005. (IX. 1.) számú Polgármesteri-Jegyzői Együttes Utasítás a kötelezettségvállalás, érvényesítés és utalványozás rendjéről (hatályos 2005. szeptember 15-étől)

hivatali SZMSZ	Esztergom Város Polgármesteri Hivatalának Szervezeti és Működési Szabályzata (Esztergom Város Önkormányzata Képviselő-testületének 378/2011. (IX. 1.) esztergomi öh-val és 439/2010. (IX. 16.) esztergomi öh-val módosított 430/2010. (IX. 2.) esztergomi öh. határozat (hatályos 2011. szeptember 2-től)
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions (Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Szervezete)
ISSAI	International Standards of Supreme Audit Institutions (Legfőbb Ellenőrző Intézmények Nemzetközi Standardjai)
jegyző	Esztergom Város Önkormányzatának jegyzője (2011. november 7-től tartósan távol van)
Képviselő-testület kockázatkezelési szabályzat	Esztergom Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 3/2014. (I. 27.) számú Jegyzői Utasítás a Kockázatkezelési Szabályzatról (hatályos 2014. január 27-étől)
Kormányhivatal	Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal
Közös Hivatal	Esztergomi Közös Önkormányzati Hivatal
KÜB	Esztergom Város Önkormányzat Képviselő-testülete Közbeszerzési és Ügyrendi Bizottsága
munkavédelmi szabályzat	6/2010. (V. 31.) számú Jegyzői Utasítás Esztergom Város Polgármesteri Hivatalának munkavédelmi szabályzatáról, hatályos 2010. június 1-jétől
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
Önkormányzat	Esztergom Város Önkormányzata
polgármester	Esztergom Város Önkormányzat polgármestere
Polgármesteri Hivatal	Esztergom Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatala
részönkormányzat	Kertváros Településrészi Önkormányzata

JELENTÉS

az önkormányzatok belső kontrollrendszere kialakításának, egyes kontrolltevékenységek és a belső ellenőrzés működésének ellenőrzéséről

Esztergom

BEVEZETÉS

Esztergom város állandó lakosainak száma 2012. január 1-jén 29 956 fő volt. Az Önkormányzat 15 tagú Képviselő-testületének munkáját kilenc állandó bizottság és részönkormányzat segítette. Az Önkormányzat az önállóan működő és gazdálkodó Polgármesteri Hivatalon kívül 15 önállóan működő intézményt működtetett, valamint tíz többségi tulajdoni hányadú gazdasági társasággal rendelkezett. A polgármester a 2010. évi önkormányzati választások óta tölti be tisztségét. A jegyző 2011. február 14-től látja el feladatait, azonban tartós távolléte miatt 2011. november 7-től 2013. szeptember 4-éig az aljegyző₁ látta el, 2013. szeptember 5-től az aljegyző₂ látja el a jegyzői feladatokat. A Polgármesteri Hivatal 19 szervezeti egységre tagolódott, elkülönített gazdasági szervezettel nem rendelkezett, a foglalkoztatott köztisztviselők száma 2012. január 1-jén 92 fő volt. Az Önkormányzat Képviselő-testülete Dömös Község Önkormányzat Képviselő-testületével megalakította 2013. január 1-jétől - Esztergom székhellyel – a Közös Hivatalt. Az Önkormányzat a 2012. évi költségvetési beszámolója szerint 5672,5 millió Ft költségvetési bevételt ért el, valamint 4938,5 millió Ft költségvetési kiadást teljesített. Az Önkormányzat a 2012. december 31-i könyvviteli mérleg szerint 52 865,4 millió Ft értékű eszközvagyonnal rendelkezett, a rövid lejáratú kötelezettségállománya 3914,5 millió Ft, a hosszú lejáratú kötelezettségállománya 23 094,7 millió Ft volt.

A demokratikus társadalmakban alapvető igény, hogy a közpénzeket, a közvagyonot használók tevékenységükről elszámoljanak, ahhoz egyértelmű és érvényesíthető felelősségi szabályok társuljanak. Ennek a jogos igénynek az érvényesítéséhez meg kell teremteni azokat a folyamatokat, rendszereket, amelyek nélkülözhetetlenek az elszámoltatáshoz. Az elszámoltatás eredményes működtetéséhez szükség van a megfelelő információs, kontroll, értékelési és beszámolási rendszerek kialakítására.

Magyarországon az uniós csatlakozási tárgyalások idejére nyúlnak vissza a belső kontrollrendszer szabályozásának gyökerei. Az uniós elvárásoknak megfelelő új terminológia szerinti államháztartási belső pénzügyi ellenőrzési (ÁBPE) rendszer területén a jogharmonizáció 2003-ban teljes körűen megvalósult, míg az önkormányzati alrendszerre vonatkozó, az Ötv.-ben megjelenített speciális szabályozás 2005-ben lépett hatályba. Az államháztartási belső kont-

rollrendszer koncepciója 2009-ben továbbfejlődött. A változások irányát mutatja, hogy a költségvetési szervek belső kontrollrendszere már magában foglalja a korszerű, felelős szervezetirányítás elemeit (kontrollkörnyezet, kockázatkezelés, kontrolltevékenység, információ és kommunikáció, monitoring) is. E kontrollrendszer szabályozása háromszintű, a törvényi előírásokat az Áht. és a Möt., a rendeleti szintű szabályozást az Ávr. és a Bkr. tartalmazza, amelyeket útmutatói szinten az NGM által kiadott standardok és kézikönyvek támogatnak.

A belső kontrollrendszer azt a célt szolgálja, hogy a költségvetési szervek működésük és gazdálkodásuk során a tevékenységeket szabályszerűen, gazdaságosan, hatékonyan és eredményesen hajtsák végre, teljesítsék elszámolási kötelezettségeiket és megvédjék az erőforrásokat a veszteségektől, a károktól és a nem rendeltetésszerű használatától. A belső kontrollrendszer magában foglalja mindazon szabályokat, eljárásokat, gyakorlati módszereket és szervezeti struktúrákat, kockázatkezelési technikákat, kontrolltevékenységeket, amelyek segítséget nyújtanak a szervezetnek céljai eléréséhez.

Az ÁSZ középtávú stratégiájában hangsúlyos szerepet szánt annak, hogy szilárd szakmai alapon álló, értékteremtő ellenőrzéseivel előmozdítsa a közpénzügyek átláthatóságát, rendezettségét. A számvevőszéki ellenőrzés nemzetközi alapelvei is rögzítik, hogy a megfelelő belső kontrollrendszer minimálisra csökkenti a hibák és szabálytalanságok kockázatát.

Az ellenőrzés célja annak megállapítása volt, hogy a belső kontrollrendszer elemeinek kialakítása, a pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő teljesítésigazolás és érvényesítés, és a belső ellenőrzés szabályos működése biztosította-e az Önkormányzatnál a közpénzfelhasználás szabályosságát, hozzájárult-e az értéket teremtő rend követelményének érvényesüléséhez.

Ennek keretében értékeltük, hogy:

- a jogszabályi előírásoknak megfelelően alakították-e ki a belső kontrollrendszer elemeit;
- a gazdálkodás folyamatában kulcsszerepet betöltő teljesítésigazolás és érvényesítés kontrolltevékenységeit megfelelően működtették-e;
- biztosították-e a belső ellenőrzés szabályos működését;
- amennyiben az ÁSZ tett javaslatot a 2008–2011. évek közötti ellenőrzése kapcsán az Önkormányzatnak, intézkedtek-e azok végrehajtására.

Az ellenőrzés várható hasznosulását négy szinten tervezzük. A törvényalkotás számára összegzett tapasztalatok állnak rendelkezésre a belső kontrollrendszer önkormányzati területen való kialakításáról, működéséről és hatásairól, a belső ellenőrzés működéséről. Ennek alapján következtetést lehet levonni arról, hogy a belső kontrollrendszer kialakítására és működtetésére vonatkozó – jelenlegi, differenciálás nélküli – jogszabályi előírások reális követelményeket támasztanak-e az eltérő adottságú települési önkormányzatok esetében, illetve indokolt-e esetleges jogszabályi módosítás kezdeményezése. Az ellenőrzés az ellenőrzött számára visszajelzést ad a belső kontrollrendszer kialakításában és

működésében fellépő hiányosságokról, javaslataival hozzájárul azok kiküszöböléséhez, amely csökkentheti a későbbi ellenőrzések gyakoriságát. Az ellenőrzés megállapításait és javaslatait más szervezetek is hasznosíthatják a rendezett gazdálkodási keretek kialakításához. A társadalom számára jelzi, hogy közpénz nem maradhat ellenőrizetlenül, az ÁSZ értékteremtő rend kialakításához és megőrzéséhez hozzájáruló tevékenysége pozitív hatással lesz a szervezetről kialakított összkép formálásában. A szervezeten belül lehetőség nyílik arra, hogy a megállapítások szintetizálásával az ÁSZ a hozzáadott értéket teremtő elemző tevékenységét és tanácsadó szerepét is erősítse.

Az önkormányzatok belső kontrollrendszere kialakításának, egyes kontrolltevékenységek és a belső ellenőrzés működésének ellenőrzéséről szóló jelentés I. fejezetének összegző része az ellenőrzés céljára ad rövid, szintetizáló összefoglalót, és tartalmazza a következtetéseket a II. fejezet részletes megállapításain alapulán. A jelentés intézkedést igénylő megállapításait és javaslatait az ellenőrzés során feltárt, a jelentés II. fejezetében rögzített részletes megállapítások alapozzák meg. A helyszíni ellenőrzés lezárásáig a helyi szabályozás változásait nyomon követtük. Az ÁSZ az ellenőrzés megállapításait az ellenőrzött időszakban hatályos, az intézkedést igénylő megállapításokra tett javaslatokat a jelenleg hatályos jogszabályok alapján fogalmazta meg.

Az ellenőrzés típusa: szabályszerűségi ellenőrzés.

Az ellenőrzött időszak: a belső kontrollrendszer kialakításának megfelelősége esetében a 2012. évre, a pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő teljesítésgazolás és érvényesítés belső kontrollok működésének megfelelőségét és a belső ellenőrzés szabályszerű működését a 2012. január 1. és december 31-e közötti időszak eseményeit figyelembe véve értékeltük, míg az ÁSZ javaslatainak utóellenőrzése a 2008–2011. években végzett ellenőrzések nyilvánosságára hozott jelentéseiben tett javaslatok áttekintésére terjedt ki.

Az ellenőrzött szervezet: az Önkormányzat.

Az ellenőrzés jogszabályi alapját az ÁSZ tv. 1. § (3) bekezdése, az 5. § (2) és (6) bekezdése, valamint az Áht. 61. § (2) bekezdésének előírásai képezik.

Az ellenőrzés szakmai módszertana az ÁSZ hivatalos honlapján (www.asz.hu) közzétett szakmai szabályokon alapult, amely az INTOSAI által kiadott ISSAI figyelembevételével készült.

Az ellenőrzés lefolytatásához az Önkormányzat a kimutatások és a tanúsítvány elektronikus kitöltésével, valamint az ÁSZ által kért dokumentumok elektronikus megküldésével szolgáltatott adatokat. Az így rendelkezésre bocsátott adatok, információk kontrollja és a munkalapok kitöltése a helyszíni ellenőrzés keretében történt. A jelentésben használt fogalmak magyarázatát az 1. számú függelék, az ellenőrzés egyes területeinek értékelésénél alkalmazott egységes minősítési szempontokat a 2. számú függelék tartalmazza.

A belső kontrollrendszer kialakításának ellenőrzése során értékeltük a kontrollkörnyezet, a kockázatkezelési rendszer, a kontrolltevékenységek, az információs és kommunikációs rendszer, valamint a monitoring rendszer szabályozottsá-

gának megfelelőségét. A pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő teljesítésigazolás és érvényesítés kontrollok működése megfelelőségének minősítéséhez az állományba nem tartozók megbízási díjai, a külső szolgáltatók által végzett karbantartási, kisjavítási munkák, az egyéb üzemeltetési és fenntartási szolgáltatások, a rendszeres szociális segélyek, valamint az államháztartáson kívülre teljesített működési és felhalmozási célú pénzeszközátadások közül kockázatelemzéssel választottuk ki az ellenőrzött kiadási jogcímekeket. Az egyszerű véletlen mintavétellel kiválasztott tételek ellenőrzését többlépcsős megfelelőségi tesztek útján addig végeztük, amíg elegendő és megfelelő bizonyítékot szereztünk a vizsgált folyamatok kulcskontrolljai működésének megfelelő vagy nem megfelelő voltáról. Értékeljük az Önkormányzatnál a belső ellenőrzés működésének szabályosságát. A 2008–2011. közötti időszakban hat ÁSZ ellenőrzés érintette az Önkormányzatot, négy esetben ellenőrzöttként (a 0802, a 0921, a 0924 és a 1039 számú számvevőszéki jelentések), két esetben pedig adatszolgáltatóként (a 0919 és a 1022 számú számvevőszéki jelentés). A nyilvánosságra hozott jelentések az Önkormányzat számára konkrét feladatot nem határoztak meg, javaslatot nem tettek, ezért utóellenőrzésre nem került sor.

Az Ász tv. 29. § (1) bekezdése szerint a jelentéstervezetet megküldtük a polgármester részére, aki az ÁSZ tv. 29. § (2) bekezdésében foglalt észrevételezési joggal élt, a tett észrevételek a jelentéstervezetben foglalt egyes megállapítások és az azok alapján tett javaslatok tartalmát nem érintették.

I. ÖSSZEGZŐ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A belső kontrollrendszeren belül 2012-ben a kontrollkörnyezet, a kockázatkezelési rendszer, a kontrolltevékenységek, az információs és kommunikációs rendszer, valamint a monitoring rendszer kialakítását külön-külön és együttesen is értékeltük. A **belső kontrollrendszer kialakítása** az összesített értékelés alapján **nem felelt meg** a jogszabályi előírásoknak.

A belső kontrollrendszer egyes területei kialakításának minősítése a következő:

Kontrollterület	Minősítés
Kontrollkörnyezet	nem megfelelő
Kockázatkezelési rendszer	nem megfelelő
Kontrolltevékenységek	nem megfelelő
Információs és kommunikációs rendszer	nem megfelelő
Monitoring rendszer	nem megfelelő

Nem megfelelőnek értékeltük a kontrollkörnyezet, a kockázatkezelési rendszer, a kontrolltevékenységek, az információs és kommunikációs rendszer és a monitoring rendszer kialakítását, mivel az ellenőrzésünk során megállapított szabályozásbeli hiányosságok magukban hordozzák a szabálytalan működés és gazdálkodás, valamint a korrupció kockázatát.

A belső kontrollrendszer nem megfelelő kialakítása kockázatot jelent az Önkormányzat feladatainak szabályszerű, gazdaságos, hatékony és eredményes végrehajtása során.

Az állományba nem tartozók megbízási díjaival, valamint a külső szolgáltatók által végzett karbantartási, kisjavítási munkákkal kapcsolatos kifizetések során a pénzügyi folyamatokban **kulcsszerepet betöltő** teljesítésigazolás és érvényesítés **belső kontrollok működése gyenge** volt. Gyengének értékeltük a két kulcskontroll együttes működését, mert azok nem biztosították az ellenőrzésünk által feltárt hiányosságok bekövetkezésének megelőzését.

A számvevőszéki ellenőrzés az ellenőrzött kifizetésekkel összefüggésben a rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján kár bekövetkezéire utaló adatot, tényt nem állapított meg, azonban a gazdálkodásban kulcsszerepet betöltő kontrollok gyenge működése miatt fennáll a hibák bekövetkezésének kockázata. A nem megfelelően szabályozott és működtetett belső kontrollok korrupciós kockázatot hordoznak.

Az Önkormányzat a belső ellenőrzési feladatokat a Polgármesteri Hivatalban foglalkoztatott köztisztviselővel biztosította. A **belső ellenőrzés működése** a jogszabályi előírásoknak **nem felelt meg**, mivel a számvevőszéki ellenőrzés által megállapított szabályozási és működési hiányosságok számossága magában hordozza a szabálytalan önkormányzati gazdálkodás és feladatellátás kockázatát.

Az ÁSZ tv. 33. § (1) bekezdésében foglaltak értelmében az ellenőrzött szervezet vezetője köteles a jelentésben foglalt megállapításokhoz kapcsolódó intézkedési tervet összeállítani, és azt a jelentés kézhezvételétől számított 30 napon belül az ÁSZ részére megküldeni. Amennyiben az intézkedési tervet határidőre nem küldi meg a szervezet, vagy az ÁSZ tv. 33. § (2) bekezdésében foglalt póthatáridő elteltével megküldött intézkedési terv továbbra sem elfogadható, az ÁSZ elnöke a hivatkozott törvény 33. § (3) bekezdés a)–b) pontjaiban foglaltakat érvényesítheti.

Az ellenőrzés intézkedést igénylő megállapításai és javaslatai:

a polgármesternek

1. A polgármester mint kötelezettségvállaló – az Ávr. 57. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére – 2012. március 30-át követően nem jelölte ki írásban az Önkormányzat kiadási előirányzatai vonatkozásában a teljesítésigazolásra jogosult személyeket.

Javaslat:

Jelölje ki az Ávr. 57. § (4) bekezdésének megfelelően az általa történő kötelezettségvállalások esetében a teljesítés igazolására jogosult személyeket.

2. A számvevőszéki ellenőrzés megállapításai alapján az Önkormányzatnál a belső kontrollrendszer kialakítása összefoglalóan értékelve nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak. A kulcskontrollok működése gyenge volt, a megbízási szerződés megkötése, illetve a belső ellenőrzés működése nem felelt meg a jogszabályi előírásoknak. A megállapított szabályozásbeli és működésbeli hiányosságok magukban hordozzák a szabálytalan működés kockázatát.

Javaslat:

A Mötv. 115. § (1) bekezdésében foglaltak alapján kísérvje figyelemmel az Önkormányzat gazdálkodásának szabályszerűségét. A Mötv. 67. § f) pontja alapján gondoskodjon a belső kontrollrendszer működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések be nem tartása, valamint a teljesítésigazolás, illetve az érvényesítés kontrollokkal összefüggésben, így különösen a megbízási szerződés megkötésével kapcsolatban feltárt hiányosságok, szabálytalanságok, továbbá a belső ellenőrzés jogszabályi előírásoknak nem megfelelő működése tekintetében az esetleges munkajogi felelősséggel kapcsolatos körülmények kivizsgálásáról, majd a vizsgálat eredményének függvényében tegye meg a szükséges intézkedéseket.

a jegyzőnek (Esztergom Város Önkormányzata vonatkozásában)

1. a kontrollkörnyezettel kapcsolatban:

Az aljegyző, a Számv. tv.-ben foglaltak ellenére nem készítette el a Polgármesteri Hivatal bizonylati rendjét. Az Ávr.-ben foglaltak ellenére nem rendelkezett a Polgármesteri Hivatal által ellátott feladatok munkafolyamatainak leírásáról, a szervezeti egység vezetőinek és alkalmazottainak feladat- és hatásköréről, a helyettesítés rendjéről, továbbá a szervezeti egység költségvetési szervezeten belüli belső és azon kívüli külső kapcsolattartásának módjáról, szabályairól. A Bkr.-ben foglaltak ellenére a Polgármesteri Hivatal ellenőrzési nyomvonalát nem készítette el. Az aljegyző, Kttv.-ben előírtak ellenére nem készítette el valamennyi köztisztviselő munkaköri leírását és teljesítményértékelését, továbbá az Ötv.-ben foglalt kötelezettsége ellenére nem készítette elő a Kttv.-ben foglaltak szerinti, a köztisztviselőkkel szembeni hivatásetikai alapelvek részletes tartalmának, valamint az etikai eljárás szabályainak dokumentumát. [II. Részletes megállapítások, 1.1. A kontrollkörnyezet, 31., 35., 37., 41., 46. és 47. sorszámú megállapítás].

Javaslat:

Intézkedjen az Áht. 69. § (2) bekezdése, a Bkr. 3. § a) pontja és 6. §-a alapján a jelentés II. Részletes megállapítások, 1.1. A kontrollkörnyezet 31., 35., 37., 41., 46. és 47. sorszámú megállapításaiban foglalt hibák, hiányosságok kijavításáról, megszüntetéséről az ott megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően.

2. a kockázatkezelési rendszerrel kapcsolatban:

A kockázatkezelési rendszer kialakítása nem felelt meg a Bkr.-ben foglaltaknak. A vagyonyilatkozat-tételre kötelezettek körének képviselő-testületi SZMSZ-ben történő feltüntetése, a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség teljesítése, a kötelezettség teljesítésének fennállására és esedékességének időpontjára vonatkozó tájékoztatási, valamint a kötelezettség teljesítésének elmulasztására vonatkozó felszólítási kötelezettség teljesítése nem felelt meg a Vagyonyilatkozat-tételről szóló tv. előírásainak. [II. Részletes megállapítások, 1.2. A kockázatkezelési rendszer, 1., 2., 8., 10., 13. és 14. sorszámú megállapítás]

Javaslat:

Intézkedjen az Áht. 69. § (2) bekezdése, a Bkr. 3. § b) pontja és 7. §-a, valamint a Vagyonyilatkozat-tételről szóló tv. alapján a jelentés II. Részletes megállapítások, 1.2. A kockázatkezelési rendszer 1., 2., 8., 10., 13. és 14. sorszámú megállapításaiban foglalt hibák, hiányosságok kijavításáról, megszüntetéséről az ott megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően.

3. a kontrolltevékenységekkel kapcsolatban:

Az aljegyző, a Bkr.-ben foglaltak ellenére nem biztosította minden tevékenységre vonatkozóan a folyamatba épített, előzetes, utólagos és vezetői ellenőrzést. Az aljegyző, az Ávr.-ben foglaltak ellenére a gazdálkodási szabályzatban nem határozta meg a kötelezettségvállalás pénzügyi ellenjegyzése, a teljesítésigazolás, az érvényesí-

tés és az utalványozás gyakorlásának módjával, eljárási és dokumentációs részletszabályaival, valamint az ezeket végző személyek kijelölésének rendjével, a beszámolási feladatok teljesítésével kapcsolatos belső előírásokat, feltételeket. Nem határozta meg az előzetes írásbeli kötelezettségvállalást nem igénylő kifizetések rendjét. Az Ávr.-ben foglaltak ellenére nem jelölte ki a teljesítésigazolásra jogosult személyeket. Az aljegyző, az Info tv.-ben foglaltak ellenére nem biztosította az adatok biztonságát és védelmét. A Bkr.-ben foglaltak ellenére belső szabályzatban nem határozta meg a dokumentumokhoz és információkhoz való hozzáférésre vonatkozó, valamint a beszámolási eljárásokhoz kapcsolódó felelősségi köröket. Az aljegyző, nem jelölt ki érvényesítési feladatra a Polgármesteri Hivatal állományába tartozó köztisztviselőt. [II. Részletes megállapítások, 1.3. A kontrolltevékenységek, 1-6., 8-12., 16., 17., 19., 20. és 30. sorszámú megállapítás]

Javaslat:

Intézkedjen az Áht. 69. § (2) bekezdése, a Bkr. 3. § c) pontja és 8. §-a alapján a jelentés II. Részletes megállapítások, 1.3. A kontrolltevékenységek 1-6., 8-12., 16., 17., 19., 20. és 30. sorszámú megállapításaiban foglalt hibák, hiányosságok kijavításáról, megszüntetéséről az ott megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően.

4. az információs és kommunikációs rendszerrel kapcsolatban:

Az aljegyző, az Info tv.-ben és az Ávr.-ben foglaltak ellenére nem készítette el a Polgármesteri Hivatal adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatát, és a kötelezően közzéteendő adatok nyilvánosságra hozatalának rendjét nem alakította ki. Az aljegyző, az Info tv.-ben előírtak ellenére nem gondoskodott az Önkormányzat elektronikus közzétételi kötelezettségének teljesítéséről a 2012. évben. [II. Részletes megállapítások, 1.4. Az információs és kommunikációs rendszer 5-7. sorszámú megállapítás].

Javaslat:

Intézkedjen az Áht. 69. § (2) bekezdése, a Bkr. 3. § d) pontja és 9. §-a alapján a jelentés II. Részletes megállapítások, 1.4. Az információs és kommunikációs rendszer 5-7. sorszámú megállapításaiban foglalt hibák, hiányosságok kijavításáról, megszüntetéséről az ott megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően.

5. a monitoring rendszerrel kapcsolatban:

Az aljegyző, a Bkr.-ben foglaltak ellenére nem alakított ki a Polgármesteri Hivatal tevékenységének, a célok megvalósításának nyomon követését biztosító rendszert. [III. Részletes megállapítások, 1.5. A monitoring rendszer, 1. sorszámú megállapítás]

Javaslat:

Intézkedjen az Áht. 69. § (2) bekezdése, a Bkr. 3. § e) pontja és 10. §-a alapján a jelentés II. Részletes megállapítások, 1.5. A monitoring rendszer 1. sorszámú megállapításában foglalt hibák, hiányosságok kijavításáról, megszüntetéséről az ott megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően.

6. a pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő kontrollokkal kapcsolatban:

A teljesítésigazolás és az érvényesítés, valamint az utalvány tartalma az Ávr.-ben foglaltaknak, a megbízási szerződés megkötése a Ktv.-ben, illetve a Kttv.-ben foglaltaknak nem felelt meg. [II. Részletes megállapítások, 2. A pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő teljesítésigazolás és érvényesítés belső kontrollok működése, 1-3. pontokban foglalt megállapítás]

Javaslat:

Intézkedjen az Ávr. 57-59. §-ában és a Kttv. 8. § (2) bekezdésében foglaltak alapján arról, hogy a teljesítésigazolás és az érvényesítés vonatkozásában, valamint az azok ellenőrzése során a megbízási szerződés megkötésével, az utalványozással, a kötelezettségvállalások nyilvántartásba vételével kapcsolatban feltárt, a jelentés II. Részletes megállapítások, 2. A pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő teljesítésigazolás és érvényesítés belső kontrollok működése 1-3. pontjaiban szereplő megállapításokban foglalt hibák, hiányosságok kijavítása, megszüntetése az ott megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően történjen meg.

7. a belső ellenőrzés működésével kapcsolatban:

A belső ellenőrzés működése a számvevőszéki ellenőrzés értékelési szempontjait figyelembe véve nem felelt meg a Bkr.-ben foglalt rendelkezéseknek. [II. Részletes megállapítások, 3. A belső ellenőrzés működése 3., 4., 7., 9., 13., 15., 18., 23-26. és 27 a)-b). sorszámú megállapítása]

Javaslat:

Intézkedjen az Áht. 69. § (2) bekezdése, a Bkr. 3. § e) pontja és a 10. §-a alapján a jelentés II. Részletes megállapítások, 3. A belső ellenőrzés működése 3., 4., 7., 9., 13., 15., 18., 23-26. és 27 a)-b). sorszámú megállapításában foglalt hibák, hiányosságok kijavításáról, megszüntetéséről az ott megjelölt jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően.

II. RÉSZLETES MEGÁLLAPÍTÁSOK

1. AZ ÖNKORMÁNYZAT BELSŐ KONTROLLRENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA

A belső kontrollrendszeren belül 2012-ben a kontrollkörnyezet, a kockázatkezelési rendszer, a kontrolltevékenységek, az információs és kommunikációs rendszer, valamint a monitoring rendszer kialakítását külön-külön és együttesen is értékeltük. A **belső kontrollrendszer kialakítása** az összesített értékelés alapján **nem felelt meg** a jogszabályi előírásoknak.

1.1. A kontrollkörnyezet

A **kontrollkörnyezet kialakítása** – a 2. számú függelékben részletezett kritériumrendszer alapján végzett értékelés szerint – a jogszabályi előírásoknak **nem felelt meg**, mert:

Sorszám ¹	Megállapítás	Megjegyzés
2.	Az aljegyző ₁ a – Htv. 140. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt előírást figyelmen kívül hagyva – az ellenőrzött időszakban nem készítette el az Ötv. 91. § (1) és (6) bekezdés szerinti gazdasági programtervezetet.	<p>A Képviselő-testület 2011. évben reorganizációs programot fogadott el az Önkormányzattal szemben 2010. november 25-én indított (2011. július 29-én befejezetté nyilvánított) adósságrendezési eljárás során. A reorganizációs programot a Képviselő-testület a 16/2011. (IV. 15.) számú rendeletével hagyta jóvá, amelyet azonban az Alkotmánybíróság a 145/2011. (XII. 2.) AB határozatával kihirdetése napjára visszamenőleg megsemmisített.</p> <p>2013. január 1-jétől a Mőtv. 116. § (1) és (5) bekezdése szabályozza, hogy a képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban rögzíti, és a gazdasági programot az alakuló ülést követő hat hónapon belül fogadja el.</p>

¹ A megállapítás számozása az Önkormányzat által az adatszolgáltatás során kitöltött kimutatások kérdéseinek sorszámával azonos.

31.	Az aljegyző ₁ – a Számv. tv. 161. § (1) bekezdésében és (2) bekezdésének d) pontjában foglaltak ellenére – nem készítette el a Polgármesteri Hivatal bizonylati rendjét.	
35.	Az aljegyző ₁ – az Ávr. 13. § (5) bekezdését figyelmen kívül hagyva – nem készítette a szervezeti egységek számára ügyrendet annak ellenére, hogy a hivatali SZMSZ, illetve más szabályzat nem rendelkezett a Polgármesteri Hivatal által ellátott feladatok munkafolyamatainak leírásáról, a szervezeti egység vezetőinek és alkalmazottainak feladat- és hatásköréről, a helyettesítés rendjéről, továbbá a szervezeti egység költségvetési szerv belüli belső és azon kívüli külső kapcsolattartásának módjáról, szabályairól.	
37.	Az aljegyző ₁ – a Kttv. 75. § (1) bekezdés d) pontjában foglaltak ellenére – nem készítette el a Polgármesteri Hivatalban dolgozó köztisztviselők 16%-ának munkaköri leírását.	A 2012. december 31-ei állományi létszámból 14 fő nem rendelkezett munkaköri leírással.
41.	Az aljegyző ₁ – a Bkr. 6. § (3) bekezdésében foglaltak ellenére – a Polgármesteri Hivatal ellenőrzési nyomvonalát nem készítette el.	
46.	Az aljegyző ₁ – a Kttv. 130. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére – a 2012. évben írásban nem értékelte a Polgármesteri Hivatalban dolgozó köztisztviselők 43%-ának munkateljesítményét.	Az aljegyző ₁ az állományi létszámból 40 főnek nem értékelte a munkateljesítményét.
47.	A Képviselő-testület – a Kttv. 231. § (1) bekezdése ellenére – nem állapította meg a Kttv. 83. §-ában előírt, a köztisztviselőkkel szembeni hivatásetikai alapelvek részletes tartalmát, valamint az etikai eljárás szabályait, mivel az aljegyző ₁ – az Ötv. 36. § (2) bekezdés a) pontjában előírt feladata ellenére – nem készítette elő ennek dokumentumát.	A jegyző részére az önkormányzat működésével kapcsolatos feladatok ellátásáról való gondoskodást 2013. január 1-jétől a Möt. 81. § (3) bekezdés c) pontja írja elő.

1.2. A kockázatkezelési rendszer

A **kockázatkezelési rendszer kialakítása** – a 2. számú függelékben részletezett kritériumrendszer alapján végzett értékelés szerint – a jogszabályi előírásoknak **nem felelt meg**, mert:

Sorszám	Megállapítás	Megjegyzés
1., 2., 8., 10.	Az aljegyző ₁ – a Bkr. 3. § b) pontjában foglaltak ellenére – a Polgármesteri Hivatal kockázatkezelési rendszerét nem alakította ki, amelynek keretében – a Bkr. 7. § (2) bekezdésében foglalt előírás ellenére – nem mérte fel és nem állapította meg a Polgármesteri Hivatal tevékenységében, gazdálkodásában rejlő kockázatokat, nem határozta meg az egyes kockázatokkal kapcsolatban a szükséges intézkedéseket és a kockázatok kezelése érdekében szükséges intézkedések teljesítése folyamatos nyomon követési módját.	A Polgármesteri Hivatal 2014-től rendelkezik kockázatkezelési szabályzattal.
13.	A Képviselő-testület bizottságai és a részönkormányzat nem helyi önkormányzati képviselő tagjai vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségét a képviselő-testületi SZMSZ-ben a Vagyonyilatkozat-tételről szóló tv. 4. § d) pontjában foglaltak ellenére nem tüntették fel.	
14.	Egy fő a részönkormányzat nem képviselő tagja – a Vagyonyilatkozat-tételről szóló tv. 3. § (3) bekezdés e) pontjában foglaltak ellenére –, valamint 1 fő köztisztviselő jogviszonya megszűnésekor – a Vagyonyilatkozat-tételről szóló tv. 5. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak ellenére – vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségének nem tett eleget. Az őrzésért felelős (KÜB és aljegyző ₁) – a Vagyonyilatkozat-tételről szóló tv. 8. § (4) bekezdésben foglaltak ellenére – nem tájékoztatta a kötelezetteket a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség fennállásáról és esedékességének időpontjáról, továbbá – a 10. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére – a kötelezetteket írásban nem szólította fel kötelezettségük teljesítésére, továbbá az áthelyezéssel történő jogviszony létesítésekor az őrzésért felelős a 12. § (2) bekezdés előírása ellenére az őrzésért korábban felelősnél a vagyonyilatkozat átadását nem kezdeményezte.	Egy fő közszolgálati jogviszony megszűnése miatt volt záró vagyonyilatkozat-tételre kötelezett. Egy fő áthelyezése során vagyonyilatkozatának átadását az aljegyző ₁ nem kezdeményezte a korábbi munkáltatónál.

1.3. A kontrolltevékenységek

A **kontrolltevékenységek kialakítása** – a 2. számú függelékben részletezett kritériumrendszer alapján végzett értékelés szerint – a jogszabályi előírásoknak **nem felelt meg**, mert:

Sor-szám	Megállapítás	Megjegyzés
1-5.	Az aljegyző ₁ – a Bkr. 8. § (2) bekezdésében foglaltak ellenére – nem biztosította a beszerzési folyamat és a vagyonhasznosítási tevékenység, valamint a pénzügyi döntések – köztük a költségvetés tervezése és a támogatásokkal való elszámolás – dokumentumainak elkészítésével kapcsolatban a folyamatba épített, előzetes, utólagos és vezetői ellenőrzést.	
6., 9., 11-12., 19.	Az aljegyző ₁ nem határozta meg – az Ávr. 13. § (2) bekezdésének a) pontjában foglaltak ellenére – a gazdálkodási szabályzatban a kötelezettségvállalás pénzügyi ellenjegyzése, a teljesítésigazolás, az érvényesítés és az utalványozás gyakorlásának módjával, eljárási és dokumentációs részletszabályaival, valamint az ezeket végző személyek kijelölésének rendjével kapcsolatos belső előírásokat, feltételeket, továbbá belső szabályzatban a beszámolási feladatok teljesítésével kapcsolatos belső előírásokat, feltételeket.	
8.	Az aljegyző ₁ – az Ávr. 53. § (2) bekezdésében foglaltakat figyelmen kívül hagyva – annak ellenére nem határozta meg az előzetes írásbeli kötelezettségvállalást nem igénylő kifizetések rendjét, hogy a gazdálkodási szabályzatban lehetővé tette az 50 ezer Ft alatti kifizetések előzetes írásbeli kötelezettségvállalás nélküli teljesítését.	
10.	Az aljegyző ₁ 2012. március 30-át megelőzően, továbbá a polgármester és az aljegyző ₁ mint kötelezettségvállalók 2012. március 30-át követően – az Ávr. 57. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére – nem jelölték ki az Önkormányzat, illetve a Polgármesteri Hivatal kiadási előirányzata terhére történő kifizetések teljesítésigazolására jogosult személyeket.	
16.	Az aljegyző ₁ – az Info tv. 7. § (2)-(3) bekezdéseiben foglalt előírásokat figyelmen kívül hagyva – az informatikai rendszer szabályozása során nem tette meg azokat a technikai és szervezési intézkedéseket, és nem alakította ki azokat az eljárási szabályokat, amelyek biztosítják az adatok biztonságát és védelmét.	A Polgármesteri Hivatal 2014-től rendelkezik adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzattal.

- 17.,
20. Az aljegyző₁ – a Bkr. 8. § (4) bekezdés b) és c) pontjában foglaltak ellenére – belső szabályzatban nem határozta meg a dokumentumokhoz és információkhoz való hozzáféréshez és a beszámolási eljárásokhoz kapcsolódó felelősségi köröket.
30. Az aljegyző₁ – az Ávr. 58. § (4) bekezdésében előírtak ellenére – az érvényesítési feladatok ellátására nem jelölt ki a Polgármesteri Hivatal állományába tartozó személyt.

1.4. Az információs és kommunikációs rendszer

Az **információs és kommunikációs rendszer kialakítása** – a 2. számú függelékben részletezett kritériumrendszer alapján végzett értékelés szerint – a jogszabályi előírásoknak **nem felelt meg**, mert:

Sorszám ²	Megállapítás	Megjegyzés
5.	Az aljegyző ₁ – az Info tv. 24. § (3) bekezdésében foglaltak ellenére – nem készítette el a Polgármesteri Hivatal adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatát.	A Polgármesteri Hivatal 2014-től rendelkezik adatvédelmi és adatbiztonsági szabállyal.
6.	Az aljegyző ₁ – az Info tv. 35. § (3) bekezdésében, valamint Ávr. 13. § (2) bekezdés h) pontjában foglaltak ellenére – belső szabályzatban nem szabályozta a kötelezően közzéteendő adatok nyilvánosságra hozatalának rendjét.	
7.	Az aljegyző ₁ – az Info tv. 33. § (1) és (3) bekezdésében, a 37. § (1) bekezdésében és az 1. mellékletében foglaltak ellenére – a 2012. évre vonatkozó éves költségvetés, a 2011. évre vonatkozó költségvetési beszámoló és a Képviselő-testület hatályban lévő rendeletei tekintetében – nem gondoskodott az Önkormányzat elektronikus közzétételi kötelezettségének teljesítéséről a 2012. évben.	

² A megállapítás számozása az Önkormányzat által az adatszolgáltatás során kitöltött kimutatások kérdéseinek sorszámaival azonos.

1.5. A monitoring rendszer

A **monitoring rendszer kialakítása** – a 2. számú függelékben részletezett kritériumrendszer alapján végzett értékelés szerint – a jogszabályi előírásoknak **nem felelt meg**, mert:

Sor-szám	Megállapítás
1.	Az aljegyző ₁ – a Bkr. 3. § e) pontjában és a 10. §-ában foglaltak ellenére – nem alakította ki a Polgármesteri Hivatal tevékenységének, a célok megvalósításának nyomon követését biztosító rendszerét.

Az Önkormányzatnál a Kormányhivatal a 2012. évben hét alkalommal élt törvényességi felhívással önkormányzati rendelet, Önkormányzat működése, illetve képviselő-testületi határozat ellen.

A Kormányhivatal négy önkormányzati rendelet esetében hívta fel a Képviselő-testület figyelmét a törvénysértés megszüntetésére, ebből kettő esetben a Kúria hozta meg a döntést (végzést) a jogsértés helyreállítására. Az Önkormányzat működése kapcsán egy esetben feladat-ellátási kötelezettség elmulasztására hívta fel a Kormányhivatal a figyelmet, mely feladat-ellátási kötelezettség elmulasztását a Tatabányai Törvényszék ítéletével is megállapította. A Kormányhivatal törvényességi felhívásában az Önkormányzat, mint testület működését jogsértőnek minősítette, mert zárt ülésen hoztak döntéseket olyan témákban, amelyeket nyílt ülésen kellett volna meghozniuk. A Kormányhivatal törvényességi felhívással élt egy önkormányzati határozat ellen, mivel jogszabályban előírt adatot nem tartalmazott. Az Önkormányzat 2012-ben – a feladat-ellátási kötelezettség teljesítése kivételével – a törvénysértéseket megszüntette.

2. A PÉNZÜGYI FOLYAMATOKBAN KULCSSZEREPET BETÖLTŐ TELJESÍTÉSIGAZOLÁS ÉS ÉRVÉNYESÍTÉS BELSŐ KONTROLLOK MŰKÖDÉSE

Az állományba nem tartozók megbízási díjaival és a külső szolgáltatók által végzett karbantartással, kisjavítással kapcsolatos kifizetések során – összefoglalóan értékelve – a pénzügyi folyamatokban **kulcsszerepet betöltő teljesítésigazolás és érvényesítés belső kontrollok működésének megfelelése gyenge volt**, mert:

Kontrollok sorszáma	Megjegyzés	Megjegyzés
Teljesítésigazolás		
1.	A teljesítésigazolás a kifizetéseket megelőzően – az Ávr. 57. § (3) bekezdésében foglaltak ellenére – kijelölés hiányában nem szabályszerűen történt.	
Érvényesítés		
2.	Az érvényesítést az Önkormányzat és a Polgármesteri Hivatal kiadási előirányzata terhére teljesített kifizetéseket megelőzően – az Ávr.	

58. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére – kijelölés hiányában jogosulatlanul végezték.

Az érvényesítő a kifizetéseket megelőzően – az Ávr. 58. § (1) bekezdésében foglalt előírás ellenére – nem ellenőrizte a fedezet meglétét, mert a kötelezettségvállalásokat a 2012. évben – az Ávr. 56. § (1) bekezdésében előírtak ellenére – nem vették nyilvántartásba, ugyanis a kötelezettségvállalásokról nem vezettek nyilvántartást.

Az érvényesítő – az Ávr. 58. § (2) bekezdésben előírtak ellenére – nem jelezte az utalványozónak, hogy a megelőző ügymenetben a teljesítésigazolás nem szabályszerűen történt, továbbá az utalványon nem tüntették fel – az Ávr. 59. § (3) bekezdés f) pontjában előírtakat figyelem kívül hagyva – a kötelezettségvállalás nyilvántartási számát, a 2012. évben a kötelezettségvállalásokat nem vették nyilvántartásba, ugyanis a kötelezettségvállalások nyilvántartását nem vezették.

Az Ávr. 56. § (1) bekezdés 2014. január 1-jétől módosult, a kötelezettségvállalások nyilvántartását az Áhsz. 39. § (1) bekezdés és a 14. melléklet II. pontja tartalmazza.

A kulcskontrollok ellenőrzése során feltárt egyéb hiányosság

3. A közterület-használati engedélyhez kötött tevékenységek írásbeli és fotódokumentálási feladatára kötött megbízási szerződésnél nem tartották be a Ktv. 1. § (9) bekezdésében és a Kttv. 8. § (2) bekezdésében foglaltakat, mert nem vették figyelembe, hogy a közigazgatási szerv közhatalmi, irányítási, ellenőrzési és felügyeleti hatáskörének gyakorlásával közvetlenül összefüggő, valamint ügyviteli feladat ellátására kizárólag közszolgálati jogviszony létesíthető.

Az állományba nem tartozók megbízási díjainak kifizetése során a teljesítésigazolás és az érvényesítés kulcskontrollok működésének **megfelelősége gyenge volt**, mert:

- a teljesítésigazolást a közterület-használati engedélyhez kötött tevékenységek írásbeli és fotódokumentálására, hivatásos gondnoki feladatokra, takarításra és az építési tervek véleményezésére kötött megbízási szerződésekhez kapcsolódó kifizetéseket megelőzően – az Ávr. 57. § (3) bekezdésében foglaltak ellenére – kijelölés hiányában jogosulatlanul végezték;
- az érvényesítést a Polgármesteri Hivatal kiadási előirányzata terhére teljesített megbízási díjak kifizetéseit megelőzően – az Ávr. 58. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére – kijelölés hiányában jogosulatlanul végezték;
- az érvényesítő a megbízási díjakkal kapcsolatos kifizetéseket megelőzően – az Ávr. 58. § (1) bekezdésében foglalt előírás ellenére – nem ellenőrizte a fe-

dezet meglétét, mert a megbízási díjak kötelezettségvállalásait a 2012. évben az Ávr. 56. § (1) bekezdésében előírtak ellenére nem vették nyilvántartásba;

- az érvényesítő – az Ávr. 58. § (2) bekezdésében előírtak ellenére – nem jelezte az utalványozónak, hogy a megelőző ügymenetben a teljesítésigazolás nem szabályszerűen történt, továbbá az utalványon nem tüntették fel – az Ávr. 59. § (3) bekezdés f) pontjában előírtakat figyelmen kívül hagyva – a kötelezettségvállalási számát, mert a 2012. évben a kötelezettségvállalásokat nem vették nyilvántartásba.

A külső szolgáltatók által végzett karbantartási, kisjavítási munkák kifizetése során a teljesítésigazolás és érvényesítés kulcskontrollok működésének **megfelelősége gyenge volt**, mert:

- a teljesítésigazolást a gépjármű karbantartással, gázkazán és fűtésrendszer munkáival, fűtőmotor javítással kapcsolatos kifizetéseket megelőzően – az Ávr. 57. § (3) bekezdése előírása ellenére – kijelölés hiányában jogosulatlanul végezték;
- az érvényesítést az Önkormányzat kiadási előirányzata terhére teljesített gázkazán és fűtésrendszer munkáival, valamint a Polgármesteri Hivatal kiadási előirányzata terhére elszámolt gépjármű karbantartással, fűtőmotor javítással kapcsolatos kifizetéseket megelőzően – az Ávr. 58. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére – kijelölés hiányában jogosulatlanul végezték;
- az érvényesítő a karbantartással, kisjavítással kapcsolatos kifizetéseket megelőzően – az Ávr. 58. § (1) bekezdésében foglalt előírás ellenére – nem ellenőrizte a fedezet meglétét, mert a karbantartás, kisjavítás kötelezettségvállalásait a 2012. évben az Ávr. 56. § (1) bekezdésében előírtak ellenére nem vették nyilvántartásba;
- az érvényesítő – az Ávr. 58. § (2) bekezdésben előírtak ellenére – nem jelezte az utalványozónak, hogy a megelőző ügymenetben a teljesítésigazolás nem szabályszerűen történt, továbbá az utalványon nem tüntették fel – az Ávr. 59. § (3) bekezdés f) pontjában előírtakat figyelmen kívül hagyva – a kötelezettségvállalási számát, mert a 2012. évben a kötelezettségvállalásokat nem vették nyilvántartásba.

A számvéveszéki ellenőrzés az ellenőrzött kifizetésekkel összefüggésben a rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján kár bekövetkezéire utaló adatot, tényt nem állapított meg, azonban a gazdálkodásban kulcsszerepet betöltő kontrollok gyenge működése miatt fennáll a hibák bekövetkezésének kockázata. A nem megfelelően működtetett belső kontrollok korrupciós kockázatot hordoznak.

3. A BELSŐ ELLENŐRZÉS MŰKÖDÉSE

Az Önkormányzat a belső ellenőrzési feladatokat a Polgármesteri Hivatalban foglalkoztatott köztisztviselővel biztosította.

A **belső ellenőrzés működése** – a 2. számú függelékben részletezett kritériumrendszer alapján végzett értékelés szerint – a jogszabályi előírásoknak **nem felelt meg**, mert:

Sorszám	Megállapítás	Megjegyzés
3.,4.	Az Önkormányzat – a Bkr. 17. § (1) bekezdésében, a 22. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltak ellenére – nem rendelkezett az aljegyző ₁ által jóváhagyott belső ellenőrzési kézikönyvvel.	
7.	A belső ellenőrzési vezető – a Bkr. 22. § (1) bekezdés b) pontjában, 29. § (1) bekezdésében és a 30. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére – stratégiai ellenőrzési tervet nem készített.	
9.	A Képviselő-testület a 2013. évre vonatkozóan elkészített éves ellenőrzési tervet – az Ötv. 92. § (6) bekezdésében és a Bkr. 32. § (4) bekezdésében foglalt előírás ellenére – nem hagyta jóvá.	A belső ellenőrzési vezető által elkészített, és a polgármester által határidőben beterjesztett 2013. évi ellenőrzési tervet a Képviselő-testület nem hagyta jóvá.
13., 15.	A 2012. évi ellenőrzési tervben foglalt ellenőrzéseket nem hajtották végre, és – a Bkr. 31. § (5) és 32. § (4) bekezdésében foglaltak ellenére – az éves ellenőrzési tervet nem módosították.	A 2012. évben egy soron kívüli ellenőrzést végeztek „az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok helyzete a közzétett beszámolók tükrében 2010–2011. évekre vonatkozóan”.
18.	A soron kívüli ellenőrzéshez – a Bkr. 33. § (2) bekezdésében foglalt előírás ellenére – nem készítettek ellenőrzési programot.	
23.	A belső ellenőrzés javaslatainak végrehajtása érdekében – a Bkr. 45. § (1)-(3) bekezdésében foglaltak ellenére – az aljegyző ₁ az elvégzett egy ellenőrzés javaslataihoz nem készített intézkedési tervet.	A 2012. évben végzett egy ellenőrzésről készült jelentésben a tulajdonosi joggyakorlás érdekében testületi előterjesztés és döntési (határozati) javaslatok készítését javasolta az ellenőrzés.
24, 26.	A belső ellenőrzési vezető – a Bkr. 21. § (2) bekezdés d) pontjában és a 47. § (1) bekezdésében foglaltak ellenére – a belső ellenőrzési jelentésben tett javaslatokat, az azokra tett intézkedéseket, illetve a javaslatok végrehajtását nyomon követő nyilvántartást nem vezetett.	

25. A belső ellenőrzési vezető – a Bkr. 22. § (2) bekezdés e) pontjában és az 50. §-ban foglalt előírást figyelmen kívül hagyva – az elvégzett ellenőrzésekről nyilvántartást nem vezetett.

27. a)-b) A 2011. évre vonatkozó éves ellenőrzési jelentés – a Bkr. 48. § b) pontjában foglaltak ellenére – nem tartalmazta a belső kontrollrendszer szabályszerűségének, gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének növelése, javítása érdekében tett fontosabb javaslatokat, és a belső kontrollrendszer öt elemének értékelését

Esztergom Város Önkormányzata az ÁSZ-től a 2012. és a 2013. években kapott felkérést integritás kérdőív kitöltésére, amelynek eleget tett. A köztisztviselőkkel szembeni hivatásetikai alapelvek meghatározásának hiánya, a településrész önkormányzat nem képviselő tagja vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségének elmaradása, továbbá a 2013. évi ellenőrzési terv hiánya arra utalnak, hogy az önkormányzatnak még fejlődést kell elérnie az integritási szemlélet érvényesítésében.

Budapest, 2014. 06. hónap 17. nap

Domokos László

elnök

Függelék 2 db

ÉRTELMEZŐ SZÓTÁR

belső ellenőrzés	Független, tárgyilagos bizonyosságot adó és tanácsadó tevékenység, amelynek célja, hogy az ellenőrzött szervezet működését fejlessze és eredményességét növelje, az ellenőrzött szervezet céljai elérése érdekében rendszerszemléletű megközelítéssel és módszeresen értékeli, illetve fejleszti az ellenőrzött szervezet irányítási és belső kontrollrendszerének hatékonyságát. (Forrás: Bkr. 2. § b) pontja)
belső kontrollrendszer	A belső kontrollrendszer a kockázatok kezelése és tárgyilagos bizonyosság megszerzése érdekében kialakított folyamatrendszer, amely azt a célt szolgálja, hogy a működés és gazdálkodás során a tevékenységeket szabályszerűen, gazdaságosan, hatékonyan, eredményesen hajtsák végre, az elszámolási kötelezettségeket teljesítsék, megvédjék az erőforrásokat a veszteségektől, károktól és nem rendeltetésszerű használatától. (Forrás: Áht. 69. § (1) bekezdése)
belső kontrollrendszer területei	A kontrollkörnyezet, a kockázatkezelési rendszer, a kontrolltevékenységek, az információs és kommunikációs rendszer, valamint a nyomon követési (monitoring) rendszer. (Forrás: Bkr. 3. §-a)
egyszerű véletlen mintavétel	Az alapsokaságból egyszerű véletlen kiválasztással képzett részsokaság. (Forrás: Az ÁSZ ellenőrzési mintavételezés támogatásához készült segédletének 4.1.1. pontja)
integritás	Az integritás elvek, értékek, cselekvések, módszerek, intézkedések konzisztenciáját jelenti: olyan magatartásmódot, amely meghatározott értékeknek felel meg. Az integritás a közszféra esetében a társadalom által elvárt nyilvánossági, átláthatósági, illetve jogi/etikai normáknak történő megfelelést jelenti. (Forrás: a http://integritas.asz.hu honlapon közzétett „A 2012. évi integritás felmérés eredményeinek összefoglalója” című dokumentum 3. oldal 1. bekezdése)
kockázat	A kockázat annak a valószínűségét jelenti, hogy egy vagy több esemény vagy intézkedés nem kívánt módon befolyásolja a rendszer működését, céljainak megvalósulását. (Forrás: Javaslatok a korrupciós kockázatok kezelésére – Kockázatkezelési és ellenőrzési módszertan 35. oldal, ÁSZ)
kockázatkezelési rendszer	Olyan irányítási eszközök és módszerek összessége, melynek elemei a szervezeti célok elérését veszélyeztető tényezők (kockázatok) azonosítása, elemzése, csoportosítása, nyomon követése, valamint szükség esetén a kockázati kitettség mérséklése. (Forrás: Bkr. 2. § m) pontja)

kontrollkörnyezet	A kontrollkörnyezet alakítja ki a szervezet belső kontrollrendszerhez való viszonyát, hozzáállását, befolyásolja az alkalmazottak belső kontrollal kapcsolatos tudatosságát, magatartását. Elemei a személyes és szakmai elkötelezettség és a vezetés, valamint az alkalmazottak által vallott erkölcsi értékek; a szakmai hozzáértés iránti elkötelezettség; a felső vezetés hozzáállása – a vezetés filozófiája és tevékenységének stílusa; a szervezeti struktúra; a humánerőforrás-politika és gazdálkodási gyakorlat.
kontrolltevékenységek	A kontrolltevékenységek azok a politikák és eljárások, amelyeket a kockázatok megoldására hoznak létre a szervezet céljainak teljesítése érdekében.
kommunikáció	Az a tevékenység, melynek során információ továbbítása valósul meg. A kommunikációs folyamat résztvevői között tájékoztatás történik, mely során tényeket, ezek magyarázatát közlik. <i>„A szervezetben eredményes kommunikációnak kell áramlania lefelé, horizontálisan és felfelé, a szervezet egészében és annak valamennyi elemében.”</i>
korruptió	Azok a cselekmények, amelyek során a köz érdekében való eljárással megbízott és döntéshozatali felelősséggel felruházott személy a köz érdeke helyett önös vagy részérdekeket követve, mástól jogtalan vagy etikátlan előnyt elfogadva és őt jogtalan vagy etikátlan előnyhöz juttatva jár el, illetve amikor valaki a köz érdekében való eljárással megbízott és döntéshozatali felelősséggel felruházott személynek jogtalan vagy etikátlan előnyt nyújtva vagy felajánlva jogtalan vagy etikátlan előnyt kér. (Forrás: A Kormány korruptió megelőzési programja 2012-2014.)
kulcskontrollok	Az azonosított kockázatok mérséklése érdekében kialakított kontrollok közül azok, amelyek elégtelen működése esetén a szervezetet jelentős veszteség érheti, vagy a működésükben bekövetkező hiba/hiányosság más kontrollok eredményességét csökkenti. Ezek ellenőrzése, értékelése elegendő bizonyítékot szolgáltat adott területen a kontrollrendszer értékeléséhez. Az önkormányzatok kontrollrendszere kialakításának ellenőrzése során a pénzügyi folyamatokban kulcsszerepet betöltő belső kontrollok a teljesítésigazolás és az érvényesítés.
lényegesség	Egy információ akkor lényeges, ha hiánya vagy téves állítása befolyásolhatja ezen információkat felhasználók döntéseit, véleményét. Az ellenőrzés során a lényegesség három szempontból értelmezhető: érték, jelleg és összefüggés szerint.
megfelelőségi teszt	Az ellenőrzés során alkalmazott módszer – szekvenciális (megállásos) megfelelőségi teszt – lényege, hogy a kiválasztott minta ellenőrzését csak addig végezzük, amíg elegendő és megfelelő bizonyítékot nem szerzünk az ellenőrzött kulcskontroll (teljesítésigazolás, érvényesítés) működésének megfelelő vagy nem megfelelő voltáról.

monitoring (nyomon követési rendszer)

A monitoring a különböző szintű szervezeti célok megvalósításának folyamatát kíséri figyelemmel, melynek során a releváns eseményekről és tevékenységekről (együtt: folyamatokról) rendszeres jelleggel, strukturált, döntéstámogató információkhoz jutnak a szervezet vezetői.

utóellenőrzés

Az intézkedések nyomon követése érdekében elrendelt ellenőrzés, amelynek célja, hogy a belső ellenőrzés bizonyosságot szerezzen az elfogadott intézkedések végrehajtásáról vagy arról a tényről, hogy ha az ellenőrzött szerv, illetve az ellenőrzött szervezeti egység vezetője nem, vagy nem az elfogadott intézkedésnek megfelelően hajtja végre az intézkedéseket, továbbá meggyőződni arról, hogy a végrehajtott intézkedésekkel a megállapított kockázat ténylegesen megszűnt, vagy a kockázati tűréshatár alá csökkent. (Forrás: Bkr. 2. § s) pontja)

Az értékelés módja és szempontjai

A belső kontrollrendszer kialakítása megfelelőségének értékelése az öt területre vonatkoztatva

Megfelelő a belső kontrollrendszer kialakítása, amennyiben az öt területen (kontrollkörnyezet, kockázatkezelési rendszer, kontrolltevékenységek, információs és kommunikációs rendszer, monitoring rendszer kialakítása) összesen elért és elérhető pontok százalékban kifejezett hányadosa eléri a 81%-ot, és egyik terület sem kapott nem megfelelő értékelést.

Részben megfelelő a kontrollrendszer kialakítása, ha az önkormányzat teljesíti a meghatározott valamennyi főbb kritériumot (amelyeket – 10 kritérium – a program 5. számú melléklete tartalmazza), és az öt munkalapon összesen elért és elérhető pontok százalékban kifejezett hányadosa a 61%-ot meghaladja, és legfeljebb egy terület értékelése nem megfelelő volt.

Nem megfelelő a belső kontrollrendszer kialakítása, amennyiben az önkormányzat nem teljesíti a meghatározott bármelyik főbb kritériumot, vagy az öt munkalapon összesen elért és elérhető pontok százalékban kifejezett hányadosa 0-60% közötti, vagy egynél több terület értékelése nem megfelelő volt.

A megfelelőség minősítése a következők szerint történik:

A **minősítés** – részben automatizált – a belső kontrollrendszer kialakítására vonatkozó kérdéseket tartalmazó munkalapokon, az elérhető és az elért pontszámok alapján az alábbi képlettel, **számítógépes program segítségével történt**, melynek összefüggése:

$$\frac{\text{Elért pont}}{\text{Elérhető pont}} \times 100 = \dots\dots\%$$

A belső kontrollrendszer egyes területei kialakítása megfelelőségénél alkalmazandó minősítés:

- nem megfelelő 0-60%-ig
- részben megfelelő 61-80%-ig
- megfelelő 81% fölött.

Az ellenőrzött önkormányzat belső kontrollrendszere kialakítása megfelelőségének főbb kritériumai

Sor- szám	Kérdés:	Szempont:
A kontrollkörnyezet kialakítása (2. számú munkalap, kimutatás)		
1.	A polgármesteri hivatal ¹ rendelkezik-e alapító okirattal?	A polgármesteri hivatal alapító okirata az Áht. 8. § (4) bekezdésében előírtaknak megfelelően elkészült, tartalmazza az Ávr. 5. § (1) bekezdésében előírtakat, kiemelten a c) pont szerinti alaptevékenységeit.
2.	A polgármesteri hivatal rendelkezik-e szervezeti és működési szabályzattal?	A polgármesteri hivatal rendelkezik az Áht. 10. § (5) bekezdésben előírt - 2010. január 1-jét követően jóváhagyott vagy módosított - SZMSZ-szel. A költségvetési szerv feladatai ellátásának részletes belső rendjét és módját - törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott módon és tartalommal - szervezeti és működési szabályzata állapítja meg.
3.	Meghatározták-e a vagyongazdálkodás szabályait önkormányzati rendeletben?	Az önkormányzat a vagyongazdálkodás szabályait önkormányzati rendeletben meghatározta, és az összhangban van az Mőt. 109. § (4) bekezdése, a Nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. tv. 18. § (1) bekezdése tartalmával, és a 18. § (12) bekezdésében meghatározottak szerint az 5. § (5)-(7) bekezdéseiben foglaltaknak megfelelően 2012. október 31-ig azt módosították.
4.	A polgármesteri hivatal rendelkezik-e számviteli politikával?	A polgármesteri hivatal rendelkezik az Áhsz. 8. § (3) bekezdésben előírt - 2010. január 1-jét követően hatályba helyezett vagy aktualizált - számviteli politikával. A jogszabályhely rögzíti, hogy a Számv. tv. és az e rendeletben foglaltak szerint az államháztartás szervezetének szakmai feladatai és sajátosságai figyelembevételével ki kell alakítania és írásban szabályoznia számviteli politikáját.
5.	A polgármesteri hivatal rendelkezik-e pénzkezelési szabályzattal?	A polgármesteri hivatal rendelkezik az Áhsz. 8. § (4) bekezdés d) pontjában előírt - 2010. január 1-jét követően hatályba helyezett vagy aktualizált - pénzkezelési szabályzattal. A jogszabályhely előírja, hogy a számviteli politika keretében el kell készíteni a pénzkezelési szabályzatot.
6.	A polgármesteri hivatal rendelkezik-e leltározási és leltárkészítési szabályzattal?	A polgármesteri hivatal rendelkezik az Áhsz. 8. § (4) bekezdés a) pontjában előírt - 2008. január 1-jét követően hatályba helyezett vagy aktualizált - eszközök és források leltározási és leltárkészítési szabályzatával.

¹ Polgármesteri hivatal alatt a polgármesteri hivatalt, a főpolgármesteri hivatalt, a megyei önkormányzati hivatalt és a körjegyzőséget is érteni kell.

Sor-szám	Kérdés:	Szempont:
7.	A polgármesteri hivatal gazdasági szervezeteinek van-e ügyrendje?	A polgármesteri hivatal rendelkezik a gazdasági szervezet ügyrendjével vagy az azzal egyenértékű szabályozással (Ávr. 9. § (5) bekezdés), vagy az Ávr. 13. § (5) bekezdésében foglaltakat az SZMSZ-ben vagy más belső szabályzatban szabályozta (Áht. 10. § (5) bekezdés), és a szabályozást 2010. január 1-jét követően felülvizsgálták, aktualizálták. Elfogadható az is, ha a gazdasági feladatokat a polgármesteri hivatalon belül több szervezeti egység látja el, és azoknak önálló ügyrendjük van, illetve ha a polgármesteri hivatal nem tagoldódik szervezeti egységekre, és ezért önálló gazdasági szervezettel nem rendelkezik, azonban az SZMSZ-ben vagy más belső szabályozásban rögzítik az ügyrend kötelező elemeit.
8.	A polgármesteri hivatal rendelkezik-e ellenőrzési nyomvonalal?	Az ellenőrzési nyomvonal, folyamatleírás a polgármesteri hivatal tevékenységeire vonatkozóan elkészült, és azt 2010. január 1-jét követően felülvizsgálták, aktualizálták. A szabályzat minta megtalálható a Pénzügyminisztérium Belső kontroll kézikönyv, 2010. 18. és a 19. számú mellékletében. A Bkr. 6. § (3) bekezdésében előírtak szerint a költségvetési szerv vezetője köteles elkészíteni és rendszeresen aktualizálni a költségvetési szerv ellenőrzési nyomvonalát, amely a költségvetési szerv működési folyamatainak szöveges vagy táblázatba foglalt vagy folyamatábrákkal szemléltetett leírása, amely tartalmazza különösen a felelősségi és információs szinteket és kapcsolatokat, irányítási és ellenőrzési folyamatokat, lehetővé téve azok nyomon követését és utólagos ellenőrzését.
Az információ és kommunikáció szabályozása és kialakítása (5. számú munkalap, kimutatás)		
9.	Az önkormányzat eleget tett-e az elektronikus közzétételi kötelezettségeknek?	Az Önkormányzat az Info tv. 33. § (1) és (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, saját vagy közösen működtetett honlapon elektronikus formában bárki számára hozzáférhetően közzé tette az Info tv. 1. számú mellékletében felsoroltak közül legalább az éves költségvetését, a költségvetési beszámolóját, a Képviselő-testület rendeleteit.
10.	A polgármesteri hivatal rendelkezik-e iratkezelési szabályzattal?	A polgármesteri hivatal rendelkezik az Ltv. 10. § (1) bek. c) pontjában előírt iratkezelési szabályzattal.

A két kulcskontroll minősítése

A kulcskontrollok – teljesítésigazolás, érvényesítés – működésének értékelése megfelelőségi tesztek segítségével történt. A kontrollok működésének megfelelőségére vonatkozó következtetést az értékelő táblázatban elért súlyozott pontszám, továbbá az eredendő kockázat minősítésétől függően két vagy három kiadási jogcím alapján fogalmaztuk meg. Az értékeléshez alkalmazandó arányszámok kialakítását számítógépes program segítségével központilag az ellenőrzésben közreműködő informatikai támogató végezte az önkormányzatok által elektronikus úton megadott adatokból.

A minősítés automatizált, a megfelelőségi tesztek kitöltésével számítógépes program segítségével történik, melynek összefüggése:

Elérhető pontszám:	Elért súlyozott pontszám értékelése:
0-70	„gyenge”
71-90	„jó”
91-100	„kiváló”

- „**kiváló**” a kontrollok működése, ha megfelel a szabályozásoknak és a legmagasabb szintű elvárásoknak a működésbeli hibák megelőzése, feltárása és kijavítása tekintetében; amennyiben a kontrollok működésének megfelelőségét a helyszíni ellenőrzési munkalap értékelése alapján kiválónak minősítettük, azonban esetleges kisebb – az egységesen meghatározott követelményrendszerben foglalt 10%-ot el nem érő mértékű – hiányosságokat tartunk fel, az összességében kiváló minősítést alátámasztó pozitív megállapításon túl ezeket a hiányosságokat a jelentésben ismertetjük a javaslataink megalapozása érdekében;
- „**jó**” a kontrollok működésének megfelelősége, ha azok a megállapított kisebb (tolerálható mértékű) hiányosságok mellett kielégítik az elvárásokat a működésbeli hibák megelőzése, feltárása, és kijavítása tekintetében, a megállapított hiányosságok nem veszélyeztették a hibák megelőzését, feltárását és kijavítását, továbbá ismertetjük azokat a területeket is, ahol az előírt ellenőrzési, egyeztetési feladatokat nem végezték el;
- „**gyenge**” a kontrollok működése, ha a kontrollok működésében túl sok hiányosság fordul elő ahhoz, hogy megbízhatónak lehessen azokat minősíteni. Ismertetjük a jelentésben azokat a területeket, ahol az előírt ellenőrzési, egyeztetési feladatokat nem végezték el, amely hiányosságok a belső kontrollok megfelelőségének „gyenge” minősítését okozták.

A belső ellenőrzés szabályszerű működésének értékelése

A **belső ellenőrzés működését** a 2012. évben történt ellenőrzés tervezési és végrehajtási tevékenységének tapasztalatai alapján értékeljük a munkalapok (kimutatások) kérdéseire adott válaszok alapján, melynek megállapítása az elérhető és az elért pontokból az alábbi képlettel, **számítógépes program segítségével** történt:

$$\frac{\text{Elért pont}}{\text{Elérhető pont}} \times 100 = \dots\%$$

A belső ellenőrzés működésének megfelelőségénél alkalmazandó minősítés:

- nem felelt meg 0-60%-ig;
- megfelelt 61-80%-ig;
- jól megfelelt 81% fölött.